

İŞSİZLİK TOPLAMDA DÜŞMEYE DEVAM EDERKEN LİSE ALTI MEZUNLARDA ARTTI

Seyfettin Gürsel*, Saliha Tanrıverdi**

Yönetici özeti

Mevsim etkilerinden arındırılmış verilere göre 2023 yılı dördüncü çeyrekte istihdamdaki kişi sayısı bir önceki çeyreğe kıyasla 195 binlik artışla 31 milyon 867 bin seviyesine yükselirken işsiz sayısı 137 bin azalmış, sonuçta işgücünde 57 bin artış yaşanmıştır. İstihdam seviyesindeki artışa rağmen işsiz seviyesindeki hızlı düşüş sonucu işsizlik oranı 0,4 yüzde puan gerileyerek yüzde 8,8'e inmiştir. İşsizlik oranındaki düşüş devam etmektedir ve 2023 yılı boyunca tüm çeyreklerde tek hanede seyretmiştir. Bu dönemden önceki son tek haneli işsizlik oranı 2018 yılının ilk çeyreğindeki yüzde 9,9'luk işsizlik oranıdır.

Mevsim etkilerinden arındırılmış sektörel istihdam verilerine bakıldığında hizmetler sektöründe 174 binlik artış yaşandığı görülmektedir (yüzde 0,9). İnşaat istihdamı 34 bin artarken (yüzde 1,7), sanayi istihdamında artış 29 bin (yüzde 0,4) olarak gerçekleşmiştir. Tarım istihdamı ise bir önceki çeyreğe göre 42 bin kişi azalmıştır (yüzde 0,9).

Mevsim etkilerinden arındırılmış genç (15-24 yaş arası) işsizlik oranı 1 puanlık azalışla yüzde 15,9 olarak gerçekleşmiştir. Genç kadınlarda işsizlik oranı 0,5 puan azalarak yüzde 21,8 olmuş, genç erkeklerdeki işsizlik oranı ise 1,3 puan gerileyerek 12,7 olarak kaydedilmiştir. Böylece genç kadın ve erkek işsizlik oranlarındaki toplumsal cinsiyet farkı 8,3 puandan 9,1 puana yükselmiştir.

Mevsim etkilerinden arındırılmamış verilere göre bir önceki çeyreğe kıyasla Lise altı eğitim grubunda işsizlik oranı 0,5 puan artmış, diğer tüm gruplarda ise düşmüştür. Lise mezunlarında düşüş 0,9 puan olurken, mesleki veya teknik lise mezunlarında düşüş 0,7 puandır.

* Prof. Dr. Seyfettin Gürsel, Betam, Direktör, seyfettin.gursel@bau.edu.tr

** Saliha Tanrıverdi, Betam, Araştırma Görevlisi, saliha.tanriverdi@bau.edu.tr

Yükseköğretim mezunlarında işsizlik oranı ise 2,1 puan düşerek eğitim grupları arasında en yüksek düşüş olarak kaydedilmiştir.

2023 yılı üçüncü çeyrekte bir önceki çeyreğe kıyasla uzun süreli işsizlik oranı toplamda yüzde 21 seviyesinde gerçekleşmiştir. Erkeklerde uzun süreli işsizlik oranı yüzde 17,4'ten yüzde 16'ya gerilerken, kadınlarda bu oran yüzde 26,9'dan yüzde 27'ye yükselmiştir.

Giriş

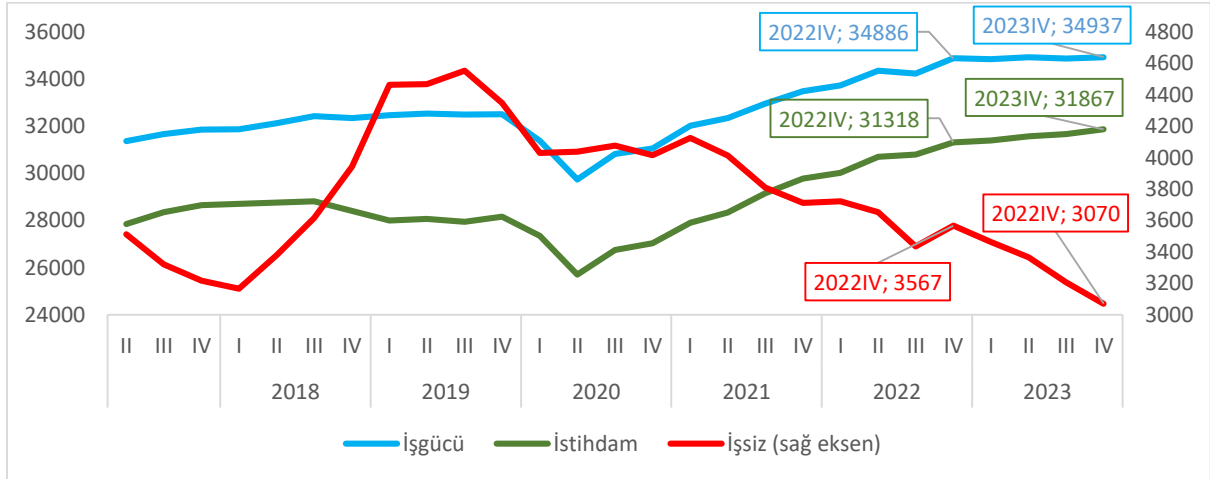
Betam İşgücü Piyasası Görünümü (İPG) aylık notlarının yanı sıra üç aylık İPG notlarını 2021 Kasım ayından bugüne yayınlıyor. Kısaca hatırlatmak gerekirse, TÜİK Ocak 2021'de her ay yayınladığı işgücü istatistiklerini «üç aylık ortalamalar» yerine «aylık» verilerle yayınlamaya başlamıştı. Ancak aylık veriler eğitim düzeyleri, kayıtlılık, işsizlik süreleri gibi pek çok konuyu kapsam dışı bıraktığı için, TÜİK 2021'den itibaren üç ayda bir, çok daha geniş kapsama sahip «çeyreklik» istatistikleri de ayrıca yayınlama kararı almıştı. Bir süre sonra da sektör istihdam verilerinin aylık düzeyde aşırı oynaklık sergilediğini gözlemleyen TÜİK, bu verileri de aylık istatistiklerin kapsamının dışında bırakarak çeyreklik istatistiklere aktardı.

Bu gelişmelere paralel olarak Betam da aylık İPG notlarına ek olarak üç ayda bir sektör istihdamları, eğitim düzeyleri itibariyle işsizlik ve uzun süreli işsizlik konularını kapsayan Çeyreklik İPG araştırma notlarını yayınlamaktadır.

İşsiz sayısında azalma ve işgücünde artış

Mevsim etkilerinden arındırılmış verilere göre 2023 yılı dördüncü çeyrekte istihdamdaki kişi sayısı bir önceki çeyreğe kıyasla 195 binlik artış göstererek 31 milyon 867 bin seviyesine yükselirken işsiz sayısı 137 bin azalmış, sonuçta işgücünde 57 bin artış yaşanmıştır. (Şekil 1, Tablo 1). Çeyrekten çeyreğe istihdam artışı yüzde 0,6'dır. İstihdam artışlarında ivme 2023 boyunca düşük seyretmiştir.

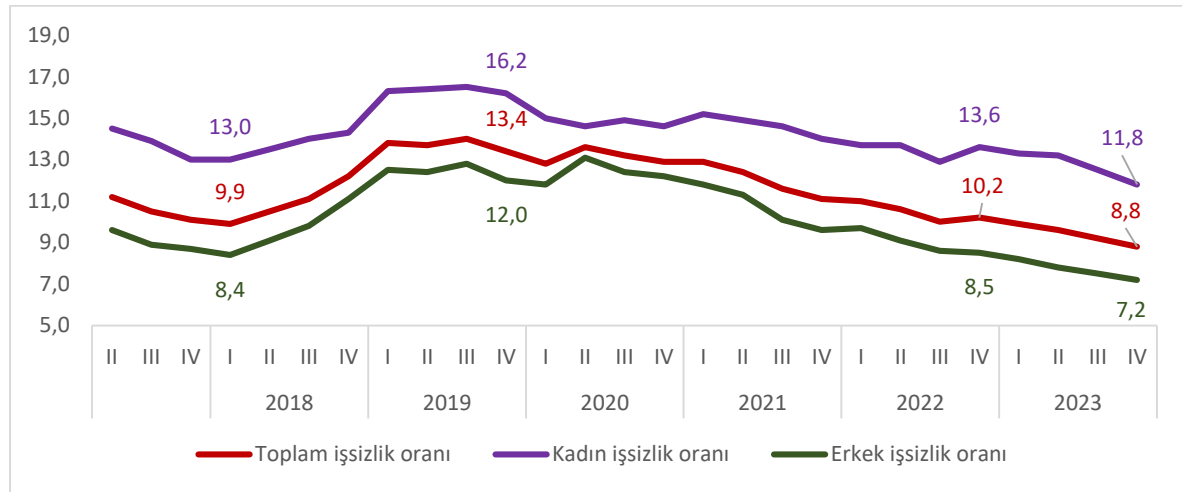
Şekil 1 : Mevsim etkilerinden arındırılmış işgücü göstergeleri (bin kişi)

Kaynak: TÜİK, Betam

Mevsim etkilerinden arındırılmış verilere göre 2023 yılı dördüncü çeyreğinde bir önceki çeyreğe kıyasla manşet işsizlik oranı 0,4 yüzde puanlık düşüşle yüzde 8,8 olmuştur. Bu dönemde kadın istihdamı 104 bin artarken kadın işsiz sayısı 76 bin kişi azalmış dolayısıyla kadın işgücünde 28 binlik bir artış gerçekleşmiştir (Tablo 2). Bunun sonucunda kadın işsizlik oranında 0,7 puanlık bir düşüş gerçekleşmiştir. Erkek işsizlik oranında ise 0,3 puanlık bir düşüş söz konusudur. Erkek işsizlik oranı, istihdamda 91 binlik artış, işsiz sayısında ise 62 binlik düşüş sonucu yüzde 7,2'ye gerilemiştir. Bu değerler kadın ve erkek işsizlik oralarında son 10 yıldır görülen en düşük seviyelerdir. Dördüncü çeyrekte işsizlik oranında düşüş işsiz sayısında güçlü azalma, işgücünde ise ılımlı artış ile gerçekleşmiştir. Nitekim önceki çeyreğe kıyasla kadın işgücünde 28 binlik, erkek işgücünde ise 21 binlik artış kaydedilmiştir. İşsizlik oranlarındaki toplumsal cinsiyet farkı 5 yüzde puandan 4,6 yüzde puana inmiştir.

Şekil 2: Mevsim etkilerinden arındırılmış manşet işsizlik oranları (%)

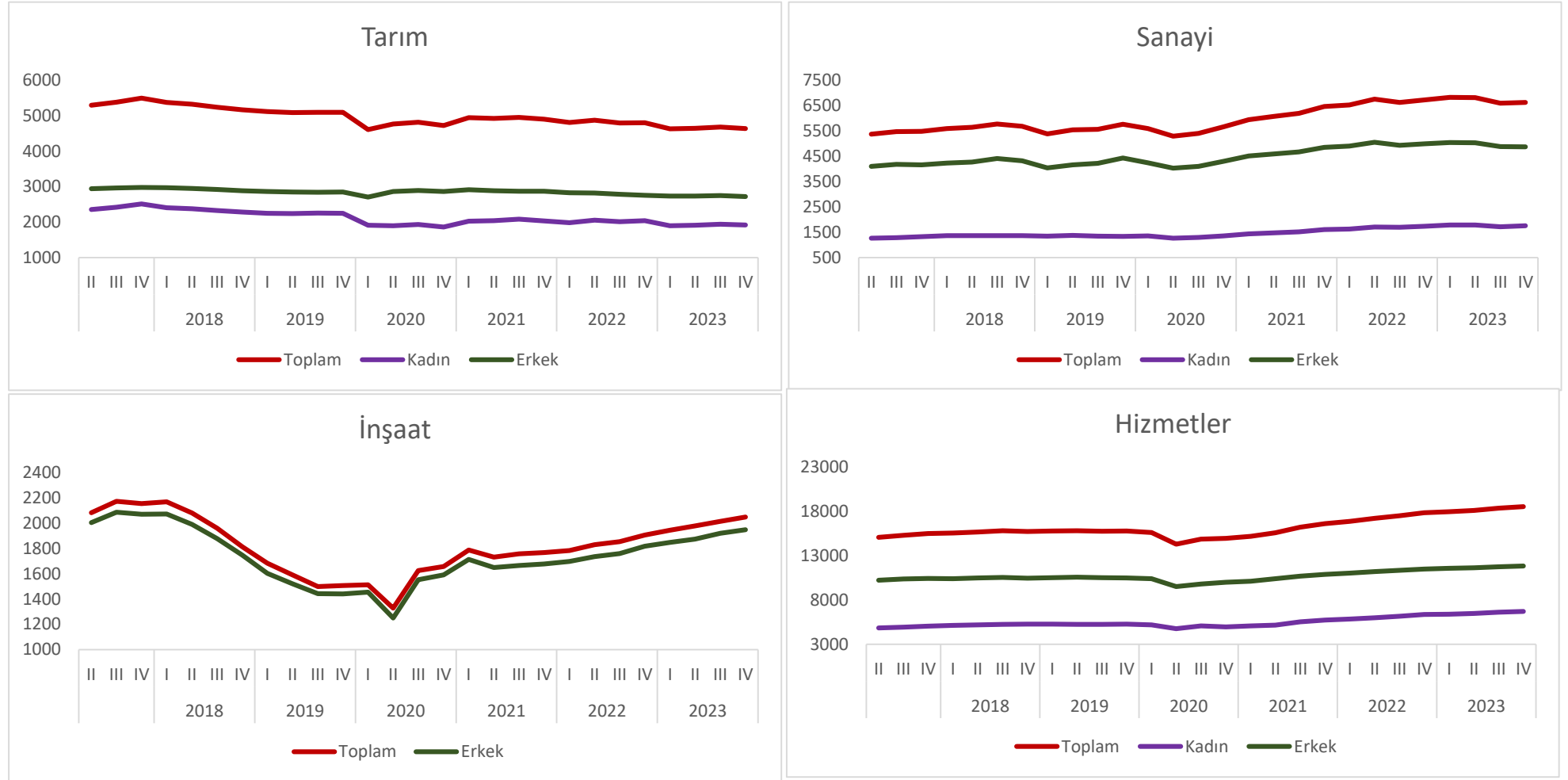

Kaynak: TÜİK, Betam

Tarım istihdamında düşüşe karşılık hizmetlerde artış

Mevsim etkilerinden arındırılmış veriler tarımda istihdamın düştüğünü, sanayi ve inşaat sektörlerinde, özellikle de hizmet sektöründe ise arttığını göstermektedir. Sanayide kadın istihdamı 39 bin artarken erkek istihdamının 10 bin kişi azalması sonucu sanayi istihdamında yüzde 0,4 artış gerçekleşmiştir. Hizmetler sektöründe erkek ve kadın istihdamında sırasıyla 92 bin ve 81 binlik artışlar sonucu toplam istihdam 173 bin yükselmiştir. Bir önceki çeyreğe göre yüzde 0,9 artış vardır. İnşaat istihdamında ise artış 34 bin artış oranı yüzde 1,6'dır.

Şekil 3: Mevsim etkilerinden arındırılmış sektörel istihdam (bin kişi), Toplam¹

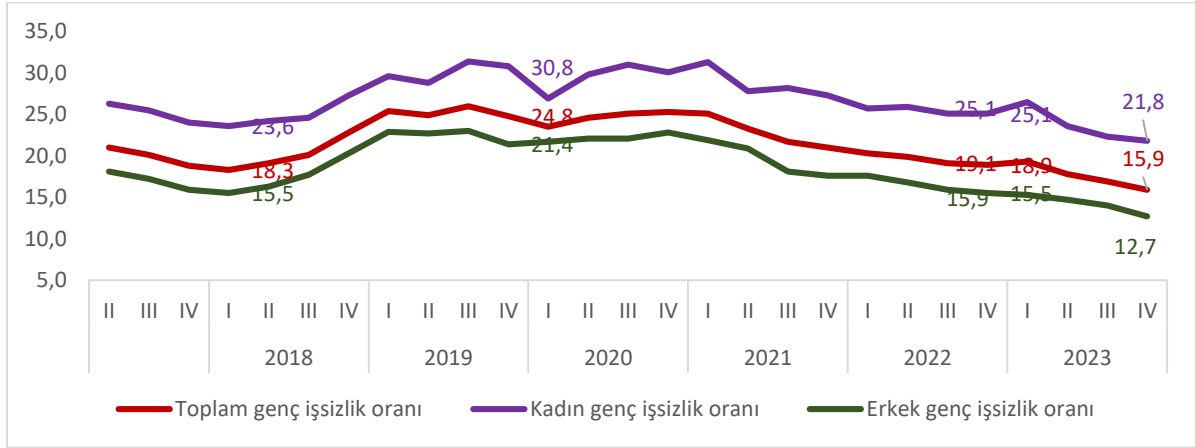
Kaynak: TÜİK, Betam

¹ İnşaatta kadın istihdamı çok düşük olduğundan şekilde yer verilmemiştir.

Genç işsizliğinde düşüş

Mevsim etkilerinden arındırılmış genç (15-24 yaş arası) işsizlik oranı 1 yüzde puan düşüşle yüzde 15,9'a gerilemiştir. Genç işsizlik oranı erkeklerde 1,3 yüzde puan, kadınlarda ise 0,5 yüzde puan düşmüştür. Bu dönemde genç istihdam oranı 0,6 yüzde puan artarak yüzde 38,5'e yükselmiştir. İstihdam oranı genç erkeklerde yüzde 49,7 seviyesinden yüzde 50,2 seviyesine çıkarken, kadınlarda 0,6 yüzde puanlık artışla yüzde 26 seviyesine yükselmiştir (Tablo 4).

Şekil 4: Mevsim etkilerinden arındırılmış genç kadın-erkek işsizlik oranları (15-24 yaş, %)

Kaynak: TÜİK, Betam

Lise altı işsizlikte artış, yükseköğretim işsizliğinde hızlı düşüş

Mevsim etkilerinden arındırılmamış verilere göre bir önceki çeyreğe kıyasla 2023 üçüncü çeyrekte lise altı eğitim grubunda işsizlik artmış, diğer gruplarda ise azalmıştır². Lise grubunda işsizlik oranı yüzde 12'den 11,1'e, Mesleki ve teknik lise grubunda yüzde 10,1'den yüzde 9,4'e, yükseköğretim grubunda yüzde 10,7'den 8,6'ya, gerilemiştir. Lise altı grubunda ise yüzde 7,3'ten 7,8'e yükselmiştir. En büyük değişim toplamda 2,1 yüzde puan düşüş ile yükseköğretim mezunlarında gerçekleşmiştir. Bu grupta erkek işsizlik oranı 0,8 puanlık düşüşle yüzde 7'den 6,2'ye inerken, kadınlarda 3,7 puanlık hızlı bir düşüşle yüzde 15,6'dan 11,9'a inmiştir. Kadın lise mezunlarının işsizliğinde de düşüş (2,3 puan) erkeklerdeki düşüşten (0,2) belirgin ölçüde daha fazla olmuştur. Meslek veya teknik lise mezunlarında işsizlik her iki cinsiyette de benzer oranlarda düşerken (kadın 0,6 puan; erkek 0,7 puan), Lise altı grubunda her iki cinsiyette de benzer oranlarda yükselmiştir (kadın 0,6 puan; erkek 0,4 puan) (Şekil 5, Tablo 5).

² TÜİK bu serileri 2014'e kadar geriye götürmediği için serilerin mevsimsellikten arındırılması mümkün değildir.

Şekil 5: Farklı eğitim düzeylerinde işsizlik oranları

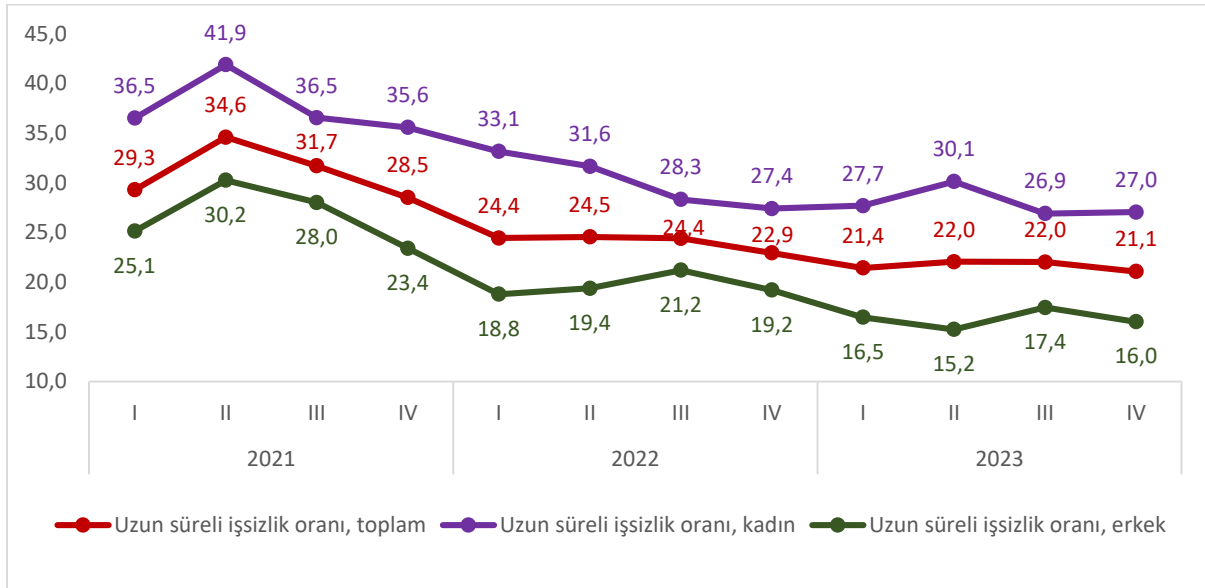
Kaynak: TÜİK, Betam

Uzun süreli erkek işsizlik oranında düşüş

Uzun süreli işsizlik oranı bir yıl ve daha uzun süreli işsizlerin toplam işsizler içindeki payını vermektedir. 2020 yılı ikinci çeyreği itibariyle Covid-19 salgın tedbirleri kapsamında özellikle hizmetler sektöründeki faaliyet kısıtlamaları, firmaların işgücüne olan talebini önemli ölçüde azaltmıştır. Bu durumun sonucunda da hali hazırda işsiz olanların işsiz kaldıkları süre uzamış ve 2021 yılı ikinci çeyrekte bu grubun toplam işsizler içindeki payı en yüksek seviyesine ulaşmıştı (Şekil 6). Faaliyet kısıtlamalarının sona ermesiyle istihdamın ve işgücüne girişlerin hızla artmaya başlaması sonucu uzun süreli işsizlerin toplam işsizler içindeki payı da azalma eğilimine girmişti.

2023 yılı dördüncü çeyrekte bir önceki çeyreğe kıyasla uzun süreli işsizlik oranı yüzde 21,1 seviyesine inmiştir. Mevsim etkilerinden arındırılmamış verilere göre uzun süreli işsiz sayısı bu çeyrekte 81 bin azalarak 638 bin kişi olmuştur. Uzun süreli işsiz erkek sayısı 35 bin kişi uzun süreli işsiz kadın sayısı ise 46 bin kişi azalmıştır. Sonuçta uzun süreli kadın işsizlik oranı yüzde 26,9'dan yüzde 27'ye yükselmiştir. Bunun nedeni kadın toplam işsiz sayısında görece olarak daha büyük bir azalma olmasıdır. Uzun süreli erkek işsizliği ise yüzde 17,4'ten yüzde 16'ya gerilemiştir.

Şekil 6: Uzun süreli işsizlik oranları (Kadın, Erkek, Toplam) (%)

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 1: Mevsim etkilerinden arındırılmış temel işgücü göstergeleri

		İşgücü	İstihdam	İşsiz	İşsizlik Oranı
2017	I	31093	27388	3706	11,9
	II	31366	27853	3513	11,2
	III	31666	28346	3320	10,5
	IV	31866	28650	3216	10,1
2018	I	31878	28712	3165	9,9
	II	32135	28755	3380	10,5
	III	32432	28816	3616	11,1
	IV	32354	28412	3942	12,2
2019	I	32465	27999	4465	13,8
	II	32540	28071	4469	13,7
	III	32494	27939	4554	14,0
	IV	32515	28167	4349	13,4
2020	I	31379	27349	4031	12,8
	II	29737	25698	4039	13,6
	III	30831	26754	4076	13,2
	IV	31052	27036	4015	12,9
2021	I	32028	27903	4125	12,9
	II	32346	28332	4014	12,4
	III	32960	29150	3810	11,6
	IV	33486	29775	3711	11,1
2022	I	33742	30020	3722	11,0
	II	34358	30705	3653	10,6
	III	34239	30806	3434	10,0
	IV	34886	31318	3567	10,2
2023	I	34856	31393	3463	9,9
	II	34933	31568	3366	9,6
	III	34880	31672	3207	9,2
	IV	34937	31867	3070	8,8

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 2: Mevsim etkilerinden arındırılmış cinsiyet ayrımında işgücü göstergeleri

		Toplam istihdam	Toplam işsiz	İşsizlik oranı, genel	Kadın istihdam	Kadın işsiz	İşsizlik oranı, kadın	Erkek istihdam	Erkek işsiz	İşsizlik oranı, erkek
2017	I	27388	3706	11,9	8517	1434	14,4	18870	2272	10,7
	II	27853	3513	11,2	8543	1451	14,5	19310	2061	9,6
	III	28346	3320	10,5	8735	1405	13,9	19611	1914	8,9
	IV	28650	3216	10,1	8988	1340	13,0	19662	1877	8,7
2018	I	28712	3165	9,9	9006	1348	13,0	19706	1817	8,4
	II	28755	3380	10,5	9036	1414	13,5	19720	1966	9,1
	III	28816	3616	11,1	9034	1468	14,0	19782	2148	9,8
	IV	28412	3942	12,2	8994	1505	14,3	19419	2437	11,1
2019	I	27999	4465	13,8	8957	1745	16,3	19043	2720	12,5
	II	28071	4469	13,7	8959	1758	16,4	19112	2711	12,4
	III	27939	4554	14,0	8907	1763	16,5	19032	2792	12,8
	IV	28167	4349	13,4	8943	1724	16,2	19224	2625	12,0
2020	I	27349	4031	12,8	8535	1506	15,0	18814	2524	11,8
	II	25698	4039	13,6	8017	1372	14,6	17681	2667	13,1
	III	26754	4076	13,2	8380	1473	14,9	18374	2604	12,4
	IV	27036	4015	12,9	8247	1412	14,6	18790	2603	12,2
2021	I	27903	4125	12,9	8619	1543	15,2	19283	2582	11,8
	II	28332	4014	12,4	8775	1531	14,9	19558	2483	11,3
	III	29150	3810	11,6	9242	1574	14,6	19909	2236	10,1
	IV	29775	3711	11,1	9474	1546	14,0	20301	2165	9,6
2022	I	30020	3722	11,0	9557	1512	13,7	20463	2210	9,7
	II	30705	3653	10,6	9868	1568	13,7	20836	2085	9,1
	III	30806	3434	10,0	9973	1483	12,9	20832	1951	8,6
	IV	31318	3567	10,2	10241	1619	13,6	21078	1949	8,5
2023	I	31393	3463	9,9	10183	1568	13,3	21211	1895	8,2
	II	31568	3366	9,6	10283	1570	13,2	21285	1796	7,8
	III	31672	3207	9,2	10373	1481	12,5	21299	1726	7,5
	IV	31867	3070	8,8	10477	1405	11,8	21390	1664	7,2

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 3: Mevsim etkilerinden arındırılmış kadın ve erkek sektörel istihdam (Bin kişi)

		ERKEK					KADIN				
		Toplam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler	Toplam	Tarım	Sanayi	İnşaat	Hizmetler
2017	I	18870	2944	3964	1944	10018	8517	2439	1258	83	4737
	II	19310	2948	4110	2003	10251	8543	2357	1266	79	4841
	III	19611	2968	4189	2085	10369	8735	2422	1288	85	4940
	IV	19662	2984	4163	2069	10446	8988	2518	1326	84	5061
2018	I	19706	2977	4235	2072	10423	9006	2407	1367	94	5138
	II	19720	2953	4279	1989	10499	9036	2380	1368	90	5198
	III	19782	2921	4418	1877	10566	9034	2327	1365	82	5259
	IV	19419	2887	4325	1747	10459	8994	2285	1368	65	5274
2019	I	19043	2870	4042	1602	10528	8957	2252	1350	80	5275
	II	19112	2849	4167	1520	10577	8959	2247	1383	70	5260
	III	19032	2846	4227	1441	10519	8907	2255	1348	57	5248
	IV	19224	2854	4435	1440	10495	8943	2251	1334	65	5293
2020	I	18814	2707	4247	1453	10407	8535	1911	1356	60	5208
	II	17681	2868	4036	1249	9527	8017	1902	1264	79	4773
	III	18374	2892	4109	1552	9820	8380	1933	1300	73	5075
	IV	18790	2868	4311	1590	10021	8247	1862	1359	66	4959
2021	I	19283	2920	4515	1712	10136	8619	2032	1440	74	5073
	II	19558	2887	4600	1648	10422	8775	2040	1478	83	5175
	III	19909	2874	4681	1665	10689	9242	2085	1520	92	5546
	IV	20301	2874	4862	1676	10889	9474	2036	1609	90	5739
2022	I	20463	2829	4907	1697	11029	9557	1988	1632	84	5853
	II	20836	2824	5055	1734	11223	9868	2057	1714	94	6003
	III	20832	2790	4936	1758	11349	9973	2014	1695	95	6169
	IV	21078	2762	4996	1816	11503	10241	2046	1738	88	6369
2023	I	21211	2741	5050	1846	11574	10183	1899	1786	99	6399
	II	21285	2740	5041	1873	11631	10283	1913	1786	104	6479
	III	21299	2749	4885	1919	11747	10373	1940	1717	95	6621
	IV	21390	2727	4875	1948	11839	10477	1919	1756	100	6702

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 4: Mevsim etkilerinden arındırılmış 15-24 yaş grubu istihdam ve işsizlik oranları

		İstihdam Oranı			İşsizlik Oranı		
		Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek
2017	I	33,7	22,6	44,5	21,8	26,5	19,2
	II	34,2	23,1	45,1	21,0	26,3	18,1
	III	34,6	23,2	45,6	20,1	25,5	17,2
	IV	35,2	23,9	46,2	18,8	24,0	15,9
2018	I	35,3	23,7	46,5	18,3	23,6	15,5
	II	35,5	23,8	46,8	19,1	24,2	16,3
	III	35,8	24,0	47,3	20,1	24,6	17,7
	IV	34,5	23,1	45,5	22,8	27,3	20,3
2019	I	33,7	23,7	43,3	25,4	29,6	22,9
	II	33,7	23,7	43,5	24,9	28,8	22,7
	III	32,5	22,0	42,7	26,0	31,4	23,0
	IV	32,2	21,6	42,4	24,8	30,8	21,4
2020	I	31,2	21,7	40,5	23,5	26,9	21,7
	II	28,9	18,3	39,1	24,6	29,8	22,1
	III	29,5	19,1	39,4	25,1	31,0	22,1
	IV	29,7	19,3	39,6	25,3	30,1	22,8
2021	I	30,7	19,9	41,0	25,1	31,3	21,9
	II	32,0	21,3	42,2	23,3	27,8	20,9
	III	32,6	21,6	43,1	21,7	28,2	18,1
	IV	33,4	22,2	44,2	21,0	27,3	17,6
2022	I	33,7	21,9	45,1	20,3	25,7	17,6
	II	34,8	22,8	46,4	19,9	25,9	16,8
	III	35,4	23,1	47,0	19,1	25,1	15,9
	IV	37,3	24,8	49,2	18,9	25,1	15,5
2023	I	36,7	24,4	48,3	19,3	26,5	15,3
	II	37,3	25,0	48,9	17,8	23,6	14,7
	III	37,9	25,4	49,7	16,9	22,3	14,0
	IV	38,5	26,0	50,2	15,9	21,8	12,7

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 5: Eğitim ve Cinsiyet Kırılımında İşsizlik Oranları

Toplam					
		Lise altı	Lise	Mesleki veya teknik lise	Yükseköğretim
2021	I	13,4	15,6	14,9	12,7
	II	11,4	14,4	12,5	11,3
	III	10,0	13,5	12,5	13,7
	IV	9,9	13,0	11,7	11,9
2022	I	10,9	13,9	12,8	11,4
	II	9,3	12,5	10,5	10,5
	III	8,5	11,8	10,9	12,1
	IV	8,2	12,6	11,5	11,5
2023	I	9,4	13,3	11,3	10,5
	II	8,1	12,3	9,8	9,7
	III	7,3	12,0	10,1	10,7
	IV	7,8	11,1	9,4	8,6
Erkek					
		Lise altı	Lise	Mesleki veya teknik lise	Yükseköğretim
2021	I	13,6	13,4	12,8	9,8
	II	11,6	11,8	10,5	8,7
	III	9,8	11,1	8,6	9,8
	IV	9,6	10,6	8,8	8,8
2022	I	10,8	11,1	10,0	9,4
	II	9,2	9,7	7,9	7,9
	III	8,1	9,1	8,8	8,3
	IV	7,7	10,0	8,5	8,1
2023	I	9,2	10,4	8,5	7,2
	II	7,7	9,4	7,2	6,5
	III	6,8	8,9	7,4	7,0
	IV	7,2	8,7	6,7	6,2
Kadın					
		Lise altı	Lise	Mesleki veya teknik lise	Yükseköğretim
2021	I	12,8	20,7	22,5	16,7
	II	10,7	20,9	19,2	15,0
	III	10,5	19,1	24,6	19,0
	IV	10,7	18,6	20,9	16,1
2022	I	11,2	20,5	21,8	14,1
	II	9,5	19,1	18,2	14,0
	III	9,4	18,2	17,2	17,1
	IV	9,6	18,4	20,0	16,0
2023	I	10,1	20,1	19,3	14,7
	II	8,9	19,0	17,1	14,0
	III	8,6	18,9	18,0	15,6
	IV	9,2	16,6	17,4	11,9

Kaynak: TÜİK, Betam

Tablo 6: Uzun süreli işsizlik oranları (Toplam, Kadın, Erkek) (%)

		Toplam	Kadın	Erkek
2021	I	29,3	36,5	25,1
	II	34,6	41,9	30,2
	III	31,7	36,5	28,0
	IV	28,5	35,6	23,4
2022	I	24,4	33,1	18,8
	II	24,5	31,6	19,4
	III	24,4	28,3	21,2
	IV	22,9	27,4	19,2
2023	I	21,4	27,7	16,5
	II	22,0	30,1	15,2
	III	22,0	26,9	17,4
	IV	21,1	27,0	16,0

Kaynak: TÜİK, Betam